

Rozważania o małym mieście

Ruminations on the Small Town

Streszczenie

Rozważania na temat miast idealnych coraz częściej skupiają się wokół koncepcji ekopolis. Podstawową zasadą ich funkcjonowania jest rozwój zrównoważony przejawiający się między innymi troską o człowieka i przyrodę. Miasta przyszłości to najczęściej niezależne ośrodki miejskie pozostające w harmonii z naturalnie ukształtowanym krajobrazem. To także miasta zapewniające komfortowe warunki życia w otoczeniu przyrody.

Poniekąd odzwierciedleniem przyszłościowych wizji ekopolis są niewielkie ośrodki miejskie. Zwłaszcza, jeśli weźmiemy pod uwagę tylko wybrane ich cechy charakterystyczne kształtujące: małomiasteczkowy, spokojny i kameralny nastrój, możliwość bliskiego kontaktu z przyrodą, poczucie prywatności, spokoju oraz intymności, poczucie bezpieczeństwa.

Abstract

More and more frequently, ruminations on ideal cities focus around the concept of an ecopolis. The elementary principle of their functioning is sustainable development which manifests itself in attention to man and nature. The cities of the future are usually independent urban centres remaining in harmony with the naturally shaped landscape. They also guarantee comfortable living conditions in natural surroundings.

To a certain extent, small urban centres reflect futuristic visions of the ecopolis, especially if we allow for their selected characteristic features which shape the small-town mood, the possibility of close contact with nature as well as the feeling of quiet, privacy, intimacy and safety.

Słowa kluczowe: małe miasto, jakość środowiska mieszkaniowego, rozwój zrównoważony, trwałość, użyteczność i piękno

Keywords: small town, quality of housing environment, sustainable development, durability, utility and beauty

Rozważania o małym mieście

Małe miasto – dlaczego jest tak ważne w czasach, gdy rozwój nauki i techniki nabiera coraz większego znaczenia, stwarzając możliwość dostępu do różnorodnych mediów, atrakcji i usług głównie oferowanych przez większe ośrodki? W czasie, gdy bije się rekordy wysokości obiektów architektonicznych.

Być może współczesny człowiek w dobie narastającego postępu poszukuje w swoim środowisku zamieszkania spokoju, prywatności i bezpieczeństwa...

Marzenia o niezwykłych miastach przyszłości skupiają się wokół niezależnych „miast – państw”, których liczba mieszkańców zwykle sięga do pięćdziesięciu tysięcy. Obraz przyszłości, jaki kształtują koncepcje *ekopolis*, skupia się wokół zagadnień związanych z ekorozwojem. Wydaje się, że to właśnie niewielkie ośrodki są w stanie w dużym stopniu sprostać wyzwaniom, jakie niesie ze sobą rozwój zrównoważony.

Czego dziś oczekujemy od miasta?

Współczesne wizje środowiska zamieszkania opierają się na koncepcji „miast idealnych”, dla których priorytetem jest człowiek i jego potrzeby. Coraz częściej pilną potrzebą mieszkańców jest prozdrowotny charakter środowiska zamieszkania, który wymaga określonych postaw społecznych wyrażających się między innymi szacunkiem do przyrody. Zdrowe miasta, pozostające w harmonii z naturą, przeciwstawiają się degradacji środowiska w trosce o zasoby przyrody i uwarunkowania ekologiczne.

Miasta idealne to także te, które potrafią odnieść się bez większego trudu do dawno już określonych zasad – zasad witrauian-

Ruminations on the Small Town

The small town – why is it so vital these days when the development of science and technology grows in importance facilitating access to various media, attractions and services offered mainly by big centres, whereas architectural objects reach record heights?

Perhaps contemporary man searches for quiet, privacy and safety in his housing environment given all the advances in scientific knowledge...

Dreams of sophisticated cities of the future concentrate on independent “cities-states” whose populations usually approximate to fifty thousand. The picture of the future, shaped by the *ecopolis* concepts, focuses around issues related to ecodevelopment. It seems that small centres are capable of facing challenges brought by sustainable development.

What do we expect of the city today?

Contemporary visions of a housing environment are based upon the concept of “ideal cities” where the priority is man with his needs. More and more frequently, the residents’ expediency is the health-promoting character of their housing environment which requires defined social attitudes expressed in respect for nature. Healthy cities, which remain in harmony with nature, oppose the degradation of the environment taking care of the natural resources and the ecological conditions.

Ideal cities can easily refer to the proven Vitruvian principles¹ which – seemingly concerning architectural objects

skich¹, które, choć pozornie dotyczą obiektów architektonicznych, również kształtować mogą wizerunek ośrodków miejskich i dla których wartością ponadczasową jest: trwałość (Firmitas), użyteczności (Utilitas) i piękno (Venustas). Miasto funkcjonalne, trwałe i piękne wyzwala pozytywne emocje, chęć identyfikacji z otoczeniem, pamięć o nim i troskę. Trwałość buduje tradycję i kulturę miejsca, a ta przyczynia się do tworzenia historii miejsca, która stawać się może indywidualnym i niepowtarzalnym przeżyciem.

E. Rewers w swojej książce *Post-Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*² przytacza słowa I. Calvina, które i w tym kontekście mają ogromne znaczenie:

„Miasto nie zacierające się w pamięci jest jak rusztowanie czy sieć, w której Okach każdy może umieszczać to, co chce zapamiętać: nazwiska sławnych ludzi, cnoty, liczby, klasyfikacje roślin i minerałów, daty bitew, gwiazdozbiory, części mowy”³

Tożsamość miejsca jest więc tym zjawiskiem, które świadczy o indywidualnym charakterze i niekończącej się trwałości każdego miasta.

Dla jej podtrzymania znaczenia nabiera rozwój zrównoważony obejmujący problematykę społeczną podyktowaną potrzebami współczesnego człowieka, oparty na podstawowych i ponadpodstawowych wymaganiach, wpływający na samopoczucie psychiczne i mentalne oraz poczucie spójności społecznej⁴.

Dla rozwoju społecznego duże znaczenie przedstawia koncepcja *Living Building Challenge* nie ograniczająca się do pojedynczych obiektów, ale obejmująca także najbliższe otoczenie. Stwarza ona szansę kreacji przyjaznego człowiekowi środowiska, z którym ma on chęć identyfikacji, co z kolei kształtuje kulturę miejsca również wspieraną i docenianą przez rozwój zrównoważony.

Najtrudniej mówić o pięknie, bo odczuwanie piękna zależy od wrażliwości odbiorcy. Jest osobistym i indywidualnym przeżyciem, z którym związane jest zjawisko harmonii, o której niejednokrotnie zapominamy. Często nowe obiekty powstają w oderwaniu od kontekstu miejsca i zasad dobrej kontynuacji.

W małym mieście harmonię możemy obserwować ze względu na współistnienie architektury drobnej w skali z malowniczym krajobrazem, pięknem przyrody – otwartych terenów zielonych, obszarów nadrzecznych.

Tęsknotę za małomiasteczkowym nastrojem eksponuje między innymi fragment dzielnicy mieszkaniowo-usługowej w Szwecji w Malmö – Bo01, która „przycacza” fragmenty centrum małego miasta z urokliwym placem i niską zabudową przypominającą staromiejskie kamieniczki (il. 1, 2, 3).

Oderwanie od tętniącego życiem dużego miasta jest dążeniem mieszkańców wielu ośrodków miejskich. Stąd pomysł na aranżację dzielnic mieszkaniowych oddających charakter miasteczek, których klimat przejawia się przyjazną skalą, kameralnością wyzwalającą poczucie spokoju i bezpieczeństwa – czy to nie marzenie wielu z nas?

Miasto przyjazne człowiekowi to miasto kreujące swój indywidualny charakter. To miasto bogate w tradycję, kulturę oraz walory estetyczne. To miasto, w którym dbałość o przyrodę i harmonię jest niezwykle ważna.

– also shape the image of urban centres whose timeless values are durability (Firmitas), utility (Utilitas) and beauty (Venustas). A functional, durable and beautiful city activates positive emotions, willingness to become identified with the surroundings, memory and attention. Durability builds the tradition and culture of a given place contributing to the creation of its history which may become an individual and unique experience.

In her book entitled *Post-Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*², E. Rewers quotes I. Calvino's words which are of great importance in this context as well:

*A city which does not fade away in memory is like a scaffolding or a net whose meshes can hold whatever a given person wants to remember: the names of famous people, virtues, numbers, the classifications of plants and minerals, the dates of historic battles, constellations, parts of speech*³.

Thus, the identity of a place is a phenomenon which confirms the individual character and everlasting durability of each and every city.

Sustainable development, including social problems dictated by contemporary man's needs on the basis of primary and secondary requirements influencing the frame of mind and the feeling of social cohesion, is getting more and more important for its preservation⁴.

The concept of *Living Building Challenge*, not limited to individual objects but comprising the nearest surroundings, has a strong impact on social development. It gives a chance of creating a human-friendly, identifiable environment which shapes the culture of a place supported and appreciated by sustainable development.

Beauty is the most complicated aspect because it depends on a recipient's sensitivity. It is a personal, individual experience related to the phenomenon of harmony which is often forgotten. New objects frequently come into being off the context of a place and the principles of good continuation.

In a small town, harmony can be observed considering the coexistence of architecture in a small scale with a picturesque landscape and the beauty of nature (open green zones, riverside areas).

For instance, the craving for the small town mood is exposed in a part of the Bo01 residential and service district in Malmö, Sweden which “sets forth” fragments of the small town centre with a charming square and some low objects resembling old-town tenements (Pic. 1, 2, 3).

The inhabitants of numerous urban centres long to get away from the hectic big city. Hence the idea of arranging residential districts which would render the character of small towns whose atmosphere manifests itself with a friendly and intimate scale arousing the sense of security and peace. Do we not dream of this?

A man-friendly city creates its individual character. It is rich in tradition, culture and esthetical values. In such a city, attention to nature and harmony is of paramount importance.

PRZYPISY:

- ¹ O Witrubijskich zasadach w architekturze pisze J. Gyurkovich, *Architektura w przestrzeni miasta. Wybrane problemy*, Politechnika Krakowska, Kraków 2010, s. 9.
- ² Rewers E., *Post – Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*, Universitas, Kraków 2005, s. 49.
- ³ Calvino I., *Niewidzialne miasta*, tłum. Alina Kreisberg, Warszawa: Czytelnik 1975, s.13.
- ⁴ Schneider-Skalska G., *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Politechnika Krakowska, Kraków 2004.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Calvino I., *Niewidzialne miasta*, tłum. Alina Kreisberg, Warszawa: Czytelnik 1975, s.13.
- [2] Gyurkovich J., *Architektura w przestrzeni miasta. Wybrane problemy*, Politechnika Krakowska, Kraków 2010, s. 9.
- [3] Kobylarczyk J., *Residential quality in Podkarpackie Towns*, Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrücken 2010.
- [4] Rewers E., *Post – Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*, Universitas, Kraków 2005, s. 49.
- [5] Schneider-Skalska G., *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Politechnika Krakowska, Kraków 2004.

ENDNOTES:

- ¹ J. Gyurkovich writes about the Vitruvian principles in architecture, *Architektura w przestrzeni miasta. Wybrane problemy*, Cracow University of Technology, Krakow 2010, p. 9.
- ² Rewers E., *Post-Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*, Universitas, Krakow 2005, p. 49.
- ³ Calvino I., *Niewidzialne miasta*, translated by Alina Kreisberg, Czytelnik, Warsaw 1975, p. 13.
- ⁴ Schneider-Skalska G., *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Cracow University of Technology, Krakow 2004.

BIBLIOGRAPHY:

- [1] Calvino I., *Niewidzialne miasta*, translated by Alina Kreisberg, Czytelnik, Warsaw 1975, p. 13.
- [2] Gyurkovich J., *Architektura w przestrzeni miasta. Wybrane problemy*, Cracow University of Technology, Krakow 2010, p. 9.
- [3] Kobylarczyk J., *Residential quality in Podkarpackie Towns*, Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrücken 2010.
- [4] Rewers E., *Post-Polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*, Universitas, Krakow 2005, p. 49.
- [5] Schneider-Skalska G., *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Cracow University of Technology, Krakow 2004.

II. 1. Fragment zabudowy mieszkaniowej dzielnicy Bo01 w Malmö (fot. J. Kobylarczyk) / Fragment of housing in the district of Bo01 in Malmö (fot. author)

II. 2. Plac z zabudową mieszkaniową w dzielnicy Bo01 w Malmö (Fot. J. Kobylarczyk) / Square with residential buildings in the district of Bo01 in Malmö (fot. author)

II. 3. Współczesna zabudowa mieszkaniowa dzielnicy Bo01 przywołująca małomiasteczkowy klimat. (fot. J. Kobylarczyk) / Contemporary housing in the district of Bo01 evokes the small-town mood (fot. author)

